

הירנט 8 זיימלען

NAJER FOLKSBLAT

פר'ז 15 גראשען

Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.

קיטל פאלק האָזֶן

№ 140

Łódź, Czwartek, 18 czerwca 1931 r.

ניינער יאהרגאנז

№ 140

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

224-71.

אלע לאַחטאָרען זאלען פערשטערלען אויב דאס דירַה-געַל ווועט געהַכְעַרט וווערעוּ

אוֹרִינְגְּשָׁאָסָעָן אַבְּיַסְטְּן - קֹוֵיל

מִסְפָּעָרְשְׁטָעְנְדְּבִּישׂ אֵין אַמְּעָרִיקָא

צָגְּלִיבְּ דִּי מַלחְמָה-חוּבוֹת

שָׁנְדָן 17 (טַבְתָּ). צָנְטְּרָאָל גִּיאָס.

אֵין מְוֹרִיךְ פַּיְן וּוְשְׁגַּנְטָן, אֲזָן צְוִישָׁעָן דָּלָם פַּיְן

עַמְּנִידְעָן מִילָּאָן אַוְיסְפָּרָן - מִינִידְעָן דִּי פְּצָרָאַיְינְגְּטָן

פְּפִיםְאָן עַזְנָן עַנְטְּשָׁטָןְגָּן גַּרְזְּשָׁעָלְהָזְקָיִ-דָּזָת

מִינְגָּנָן - פְּעַרְשְׁדָעָהָתִיְּטָן גַּזְוּלָתְוּזְיָגְּנָלְיכָן

וּוְעַרְעָן, כָּדִי בִּיְדָעַ פָּאַלְטִיקָר זָלָעָן לְוִיְּדָעַ

סְפִּיםְאָן אֵין זָוִיְּעָן כָּנְטָנָרְגָּעָר גַּזְוּלָתְוּזְיָגְּנָלְיכָן

מְסָלִים זָוִיְּעָן זָוִיְּעָן כָּרְעַזְיָעָן סְפִּיםְאָן מַלחְמָה-חוּבוֹת;

אַיְרָאַפְּעָאַיְשָׁעָלְגָּרְגָּנְגָּן צְרִיסְפָּרְגָּטָן מִיטָּן אָנוֹ-

מְלָאָן אַבְּעָרְגָּרְגָּן פְּרָאַנְגָּרָם.

בְּלָוְסִיגְעָ אַרְבִּיטְרָאָרְגָּן-אָונְרוֹהָטָן

בְּנְגָרְגָּן 17 (אַמְּפָטִי) אַיְן מְאַגְּנִיךְ אָנוֹ וְעַ-

טָן סְאַרְבְּעָקְעָמָן גַּזְוּחָאַדְיָגָן דְּעַמְּאַסְטְּרָאַצְּיָה

פַּיְן אַרְבִּיטְרָאַסְטְּאָגָעָן.

אָזָסְמָן מְזָאָה פָּאָר עַקְסְצָעָסָן מַזְדָּעָם הַמוֹן,

הַאָבָעָן דִּי סְוִוְרָהָטָם דִּי גַּזְוּלְבָעָר.

אָחָמְפָּן דִּעְכְּאַנְטְּרָאַטָּעָן הַאָבָעָן יְזָקְעָמָת

בְּנְמָרְגָּעָן אַיְנָעָן פַּיְן דִּי פָּאַרְבְּרִיקָן, וְזָאָסְ-

אַיְן אַוְיְגָרְבָּרְגָּעָן אַשְׁטוּרִיקָן, אַבְּעָר אַטְיָל אַרְבָּיָה.

מְלָרְגָּוָן פַּיְן דִּעְרָאַרְבִּיטְרָאַיְשָׁרְפָּעָר.

דִּי שִׁילָס הַאָבָעָן גַּזְוּלְמָאָרְקָמָן אַיְן אָיִ, גַּוִּיט אַ-

עַנְגִּיםְאָיָסְמָיְעָן, אַיְן דִּעְרָאַרְבִּיטְרָאַיְשָׁרְפָּעָר.

עַבְּגָעָן זָיְנָעָן אַיְן דִּעְרָאַרְבִּיטְרָאַיְשָׁרְפָּעָר.

קָרְעָרְשָׁאָפָּט אַיְן נִישָּׁם אַוְיְסָעְלִיךְ דִּיְקְוִיְּמִירָטְ-

גְּוּוֹאָרְעָן.

דעַם 1 יְוִלִּי זָאָל אַוְיְסְבָּרְעַכְּעָז אַשְׁטְּרִילִיךְ

פְּנֵי אלע אוֹטָאַמְּאַבְּלָעָן אֵין אוֹטָאַבְּסָעָן אֵין פְּיַלְעָן

וְאָרָשָׁא, 17 (טַבְתָּ). צָנְטְּרָאָל גִּיאָס.

רַעֲסָפָגְדָּעָן) מַחְמָת צְוִישָׁעָן דָּעָם מִבְּגִיסְטְּעִים

פָּאָר עַפְּנְטָלְיִיכָּעָן אַרְבִּיטְרָעָן אַיְן דִּעְרָאַרְבָּאָנדְ-

דִּי אַוְיְטָאַבְּסָעָן אַנְיְהָאַבְּרָעָן אַיְן נִשְׁתָּשְׁגָּמָעָן צָיָ-

פָּאָרְיִיכָּעָן וּוּשָׁעָן שְׁתִּינְגָּעָן עַנְיִינְגָּעָן אַיְחָרְנָעָן צָיָ-

קָאָזְנִיכָּעָן מִעְלָן דִּיְקְוִיְּמִירָטְ-

בְּוּלְעָן.

וְאָרָשָׁא, 17 (טַבְתָּ). צָנְטְּרָאָל גִּיאָס.

רַעֲסָפָגְדָּעָן). וְזָאָרְגָּעָן דִּעְרָאַרְבָּסְטָן יְזָקְעָמָת

נִכְּדָרְעָט אַרְבִּיטְרָאַסְטְּאָגָעָן.

סְפִּילְגִּיְּצָיְּרָאָזְנָעָן הַאָבָעָן דִּיְקְוִיְּמִירָטְ-

דִּעְרָאַרְבָּאָנדְ-

דִּיְקְוִיְּמִירָטְ-

<p

**מוסאליני וועגן פעלעהר-בונד
אמריליא איז די מלחמה=חובות**

האט קיינמאל נימט געליטען. אין ק' צוים וואס ד
טאכנייק אויז איזוי ענטויקעלט, או ער זונען פאר.
וואן פלאקטרישע רפאלעקטארען, טאגען אינטער-
אציאנגלאו ווירטשנטיליכע ארגאניזאיציס און
אינטראציאנגלאו ווירטשנטס-דראפט בעי א' תלבז'
יעיכטעל אין דער פיבסטערלען. אט-דער קידזים איז
וישט ולידיך צו קיין איזיגניזער פון די פרייהרגע
קריזיסען, ווילך ד צייכענט און דעם אנזהיב פון א'
יעיר עפאנע איזוי ווי דער קרייזט פון ווים צו דער
גוויט פון ערשתען קרייטערטונגס, ווי דער קידזים איז
דראנקריד פאל דער גרויסער דערוואלזיע.
אוייב מיר ווילפֿן נישט אַלְעָ שטטרברען, מו'
ען מיר אַקְעָגָנְשְׁטַלְפַּן דעם רופישען סיטטעמַטְן.
טיישען פִּינְ-אַהֲרֹן-בָּלָאן אַסְטָטָעָמְטִישָׁען פָּלָאן פון
אינטראציאנגלאו צואמענרביגיט.

דער ערשותער פעהלער, דער יסוד פון דעם
אומגליך אויז געוווען דער געדנק ווועגן רעפה-
אציאנגלאו. וואס מיר הקבען פערלוירען,
אוין קרייג בעגאנגען צו גראנד אוין נישט דורך
שולד פון אַפְּלָקָן, מלתחה אוין צויטעררבוג און
גושערונג קאן מען נישט בויטמאכען. וואס פאר-
זעלפֿן אויז אינטראציאנגלאו פערלוירע רפעאראטזיעס
וועילפֿן נישט.

אין אַמְּרִיקָן אויז פָּרְהָאָן אַ שְׂטָטְקוּע
שטרעטונג, וואס פערלאנגט צו אַנְגְּלִירָעָן אַלְעָ
מלחמה חובה, נישט מהמת אַיְדָעָלְקִיט און גוט-
קְרִיט, נאר ברי צו ברענגן צו אַגְּלִיכְנְגּוּוּיכְט אין

**די אפאויזיע
פּוֹזְ זַיְן מָאִיעֵסְטָעֶט...**

**עם פעהלען אונז אברבנאל אוֹן ברוד שפינאוֹ...
ערבעשרון רען שטאָוישן אַטְפָּהָאָר אַיִּיזֶרְבָּדִי**

ארקלעורךן פון שפאנישען אמפאסאדאר אין עברליין

ד, אין וועלכען די אויששליסליך אונערקענטט רפ
ע איז געווען די קאטוילישע.
די וועיבליך אונישע ארדנובו האט גמאכט א
צ' דעם דזונגען מצב, מיט' מאמענט זוי וס
פראקלטמיט געווארען דער וועלטליכער בא-
טער פון דער רעפובליק. אונן עס איז פסטגע-
עלט געווארען, איז דער קאטאליציזום איז שווין
ט מעודר ד אפיקיעלע רעליגיע פון שפאניען.
קלאָר געווארען, איז יוזען איז געגעבען געוואר-
זאס פעניטליך דעכט אוניסציאיבען אין שפאנ-
יעטווועדר רעליגיעזען דינסט, פונקט ווי איז
ער אנדער פרידי לאנד.
אבער אוועקגעעהן פון די דזונגע קלראָד
שטיימונגערן, וואָס זונען נזוע דער פרידהייט פון
יגיע, דאָר די יודישע ליטע איזיף דער גאנ-
וועטל, אונן בעזונדערס די ספרדייש יודען,
ש טמאַט ווין שפאניען אונן בענוצען זיה דאנ-
ה היינט מיט דער שפאנישע שפראָן, איינו-
ען, איז די רעניזונג פון שפאניען בעשטערט
פעראנען, וועלכע האבען גריינזליה אונן מיט
שטענודעניש טהדריט די געשיכטליך פראָ-
םמען פון שפאניען איז די שפאנישע רע-
ליך איזו ענטשטאָגען אַדאנק דער מיטיאָביביט
ד יקולט וועלטליטע ערלעמענטען פון לאָד, איז די
ביגל בעדיגונגערן איזו בי הײַוּטיגונג טאג קלאר

בעד ל'ין, (יט"א) דער שפאנישער אמבענטס-
אין בערלון ה' אמריקא קאסטרו האט צווע-
ש דער יידישער טעלערדאפען-אגונטור זונע-
ריזונג אין וועלכער ער' שרייבט צו. אנד:

סונ' אין רצק שטעלט פון דער שפאנישער רע-
טשטייט, או אין איצטיגען מאמעונג עקייסטריען
וישט מעהאר קיין שם שטעלונגען פון דוכט-
ר, מאראלאישען דער סצציאלפון אורהקטער
וואל טטההען אויפ' ווועג פון א' יידישער
גראנץ' קיין שפאניזען. אין שפאניען האבען
נדיג געלעפַט יידען, הום פערעהלטניישמעיג
בעיל פיל, צוליב די פערשידענע אין מושך פון
ההונדערטען געהאדעוועטע פאראארטילען. אבער
יעי-צייטגע שפאניען האט פערלאזען די דאנזיג
אהארטילען, די רעליגיעס טאלעראבן וואס איז
בערט געווואדען דורך דער קאנטיטיטצייע פון
1876 איז פערבריטיערט געווואדען צום פער-
ט פון א פולשטעדניזיגער פרהייחיט פון אלע רע-
פס, די גורה פון 1492 האט שווין אייגונטליך
אי קיין פראקטישע יידישער קראפט ווית דער
אלעציגע פון 1668, הום מאאליש קען מען
פון לייקענען, או אין דער אירלאפעאישער עפנונג
דאוי ייטים אין שפאניען בערטאכט געווואדען אלס א

יעקאו פז מעדיצין. פאָהוּלטעט פז פֿאַרְיזֶעֶר אָנוֹיּוּעָרְזִיטֶעֶט

אָדָעַת אֵינְצֹפִיהֶרְעָז נּוֹמָעָרָוָס-הַלְאָזָוָס פָּאָר יְזָד. סְטוּרָעַנְטָעָז

זומענישע רעג'ירונג שטיעט דעם ארט

בוקארע שט, (יט"א) דער איבערן-מינימער אָרגעט אַיגאנָג זונגעזאגט אָ פִּינְאַנְצְּיַעַלְעַ שְׂטִיצְּצָע פַּוֵּן דַּעַר רַמְעַנְדֶּס" שער דער גְּרוּדְגָּג לְטוֹבָת דִּי "אַרט" - שְׁוֹלְעָן, ווי אַזְּדָה פְּרַלְיַיכְּטַעַרְעַץ, פַּוֵּן צָאַל-אַפְּצַחְאַל פְּאַרְמַשְׁבָּעַן אַפְּנַיְעַד גְּעוּפְרַקְצִיגָּה, וְרָאָם "אַרט" בְּרַגְנּוּט פַּוֵּן אַוְיסְלַאֲגַד פְּאַרְדִּי רַמְעַנְדִּישָׁע יְדָאָן.

ישיבה-בחורים פון פריסבורג, משענאים לאו אקייז,

הוינט האט פרעטבריג פערלזידען, פערשטעהן זיך איז געורךן
זיך, פיל פון אייהר אלטען לאלאנג און יהוס. דיב. א ישיבת
טשכישע רענידונג בעמיהא זיך צו מאכען פון
לייכע, די מלחמה צוישען בחורם איז געפה-
אונ שווארטצע איזגען, ער אין דער בעטטע קאנט
בראטיסלאוואר, ווי פרעטבריג הייסט אין טשכיש
פאל א טשכישע שטאט, און פאל א וויכטיגען
האבדעלס-בלאוץ צוישען טשכע-אַסְלָאוֹאַקְיָע און
אוייך די בערדיעך, און פאַס פליהען שטדיימלער,
עסטהיידן, וויל די שטאַט ליגומ בים גראנץ פון
די פרעטבריג, "בחורם זעגן גזונגען יונגען,
מייר וועלען ויכט דיטליאווען, און דאס הארץ טן אונ
זונגעס-שטאט" פון די הערשעד און קעניגען, און די
שטאטס פון די בעריההמען יישוב פעדזונאנדעלט
ויך ביטלעכוויז און א מאדרוגעט צענטאָז פון האָנָּן
דאָל און איזזוטראָדער, מיט געשפטען און פאלבר-
קען, און וועלכע יונגען זעגן פון האָנָּן

**גראנדייזער
ספאַרט-טאג
די ייְדישׁ פֿאלָקְס-יִוגּעַן**

**וועט דעם אַנטְרִירְוֹן אַיהֲרוּ
פֿויִישׁ עַזְוָגְרִיּוֹנָגֶן!**

האָט זיין טַאַקָּע אַין טַאַג פֿון די וְאַהֲלָעָן דָּעַר
עַולְם הַעֲלֵשְׂרָאָקָעָן, אַין דִּי בְּחָרִים פֿון דָּעַר "שְׁעָנִי"
הַיִּיטְסְׁ-זְשָׁוְרִי" דַּז שְׁעָנִיתְסְׁ-מְבִינִים, זְעָנָן: עַפָּאָ
לְעַן אַוְיָסָן שְׁכָל אַין האָבָעָן אַפְּגַעַגְּבָעָן וְעַפְּרָעָטָן
מְפַן פָּאָר בַּיַּדְעָ שְׁעָנִיתְסְׁ-קְאָנוֹרְגְּעָנְטָקָעָס, פָּאָר
שְׁרָהָלָעָן אַין רַבְּקָהָלָעָן.

בַּיַּדְעָ האָבָעָן גַּעַהַאַט אַ גַּלְיכָע צָהָל שְׁטִימָעָ
אַין בַּיַּדְעָ צְדִים טְעַנְּהָן אַיצְט, אוֹ בְּלִינוֹ זְיוּרָ
שְׁעָנִיתְסְׁ-קְעָנִיגָּן אַיְוֹ גַּעַוְעָהָלָט.

וְעַמְּעָן זָאָל מַעַן אַבְּפָר אַנְטוֹן דִּי קְדוֹן — רַי,
שְׁמַעְקָלָעָם בְּלָה שְׁרָהָלָעָן, צָו רַי בְּנִימָיִינָס פְּלָהָ
רַבְּקָהָלָעָן?

אַט דָּאָס אַיְוֹ אַיצְט דִּי פְּרָאָגָע צְוָלִיב וּצְלָכָל
דִּי פְּדָעָסְׁ-זְגָעָר יְשִׁיבָה-בָּחוֹרִים רִיסְפָּוּן זְיָה אַרְוָם
אַין אַיְוֹ פְּרָעָסְׁ-בָּחוֹר אַיְוֹ פְּרִילָעָן, פָּעָשָׂס פְּלִיחָעָן וְ
בְּרָפְּטָהָן.

לוּפְּגָעָן יְווֹעָן, שְׁמִיעָע וְאַוְן פְּרָעָגָע מִיט גְּרָאָט
אַינְטָרָעָס אַיְנָעָרָס דָּעַם אַגְּדָעָרָעָן אַזְוִי וְזַי וְאַל
שְׁעַן גַּאֲלָ קְרִין אַגְּדָעָרָעָן דָּאָגָותָן, נִישְׁתְּגָהָטָן:

— נָה, וְזָאָס הַעֲרָתָן זַי? — סְיָאַן שְׁלָכָת!

— וְזָאָס אַאל זַי הַעֲרָעָן? — סְיָאַן שְׁלָכָת!

— מִהְאָט גַּעַוְעָהָלָט?

— גַּעַוְעָהָלָט.

— וְעוֹמְמָן? שְׁרָהָלָעָן, צִי רַבְּקָהָלָעָן?

— בִּידָעָן.

— נָה, אַיְוֹ גַּעַרְזִינָט?

— גַּעַרְזִינָט אַזְוִי.

— וְעוֹלְבָעָן?

— בִּידָעָן.

אַבְּיַיְבְּרָעָקְמָעָן בְּשָׁלוֹם — קוּוִיקָעָן זַי.

אַבְּפָר דִּי בְּעַרְמָה-מַעַן יִשְׁבָּוּת אַין דִּי עַנְגָּע אַלְטָ
פְּרָעָנְקִישׁ יְזִידָעָש גַּעַסְלָעָה אַין פְּלָעָסְבָּאָגָר וְעַנְפָּן
בְּגַח אַיצְט אַוְיָחָד פְּרָעָהָאָן, אַין זַי בְּלִיהָעָן מִיט לְוָמָר
דוֹתָה וְזַי צְוָרָק מִיט הַגְּנָזְעָטָר יְהָרָעָן, נִישְׁתְּמָעָר
דָּעַרְגָּדְעָטָשׁ טְיִילָפָן דִּי פְּרִישָׁבָאָגָר יְשִׁיבָה
בְּחָארִים זְעָנָן שְׁוִין הַיְּינְטָדְוּלְטִיכָּעָמָעָן אַין
פְּעַרְבּוּחָמָעָן זַי, אַחַז מִיט לְפִידָעָן גְּמָרָא, אַיְזָר
מִיט האַגְּדָעָל אַין מְלָאָכָה.

פִּיל, פֿון זַי זְעָנָן זְאָגָאָר אַרְבִּיטָאָר אַין דִּי
פְּעַרְשִׁידְעָנָע פְּאָבִיְקָעָן, אַנְגָּעָשְׁתָּעָלָטָע אַין גַּעַשְׁפָּסָ
טְעַנָּן, אַין אַזְוִי וְוִוִּיטָעָר. זַי קְלִידָעָן זַי וְזַי דִּי
פְּרָוּמָע אַונְגָּאָיִשָּׁש יְדָעָן: בְּרִיטָע סָעָמְעָנָעָנָה הַיְּתָ
קוּרְצָעָ רַעַק, לְאַגְּנָעָ פָּאָות, אַון קְלִיְינָ שְׁוֹאָרְצָעָ
בְּעַרְדָּלָעָן, וְאַטְרִילְעָן בְּעַנוֹצְפָּן זַי דִּי אַגְּדָסְ-שְׁפָרָאָךְ
טְשָׁעָפָשִׁים. זַי בְּעַנוֹצְעָן זַי אַזְוִי פְּלָי מִיט דָעָר אַגְּנָ
גְּאָרִישָׁעָר שְׁפָרָאָךְ, זַי קְעָנָן גּוֹת הַעֲבָרְעָאָישָׁ, אַין
זַיְעָר מַאֲמָעְלָשָׁן אַין דָאָס אַלְטָעָ יְדִישְׁ-דִּיִּישָׁש פֿון
טְיִיטְשָׁחָומָש מַאֲנָכָע פֿון זַי זְעָנָן אַין גַּעַחִים צִיּוֹ
בִּיסְטָעָן, וְזָאָס דָאָס פְּעַרְעָכָעָטָן פָּאָר אַשְׁרָעָ
לִיכְעָזְבִּיקְרָסָותָן.

אַיהֲרָן וְעוֹטָדָעָן, וְזָאָס זְעָנָן דָאָס פָּאָר אַ
סְּאָרָט יְשִׁיבָה-בָּחוֹרִים, וְזָאָס זְעָנָן דָאָס פָּאָר אַ
מִיט האַגְּדָעָל אַדְעָר זְעָנָן אַנְגָּעָשְׁתָּעָלָטָע, זַי גַּאֲלָ
בְּעַלְיָ-מְלָאָכָה אַין פְּאָבִירְקָ-אַדְבִּיטָעָר? וְעוֹלָמָן
אַזְוִי אַזְקָלְעָעָן, דָעַר טִיפְּשִׁיבָה-בָּחוֹר אַין אַגְּזָע
אַגְּדָעָר וְזַי דָעַר יְשִׁיבָה-בָּחוֹר פֿון פְּזִילָעָן אַדְעָר
לִיְּצָעָן, וְזַי זַי יְצָעָן גַּאנְצָעָן טָעָג אַין דִּי בְּתִימְדָרִים
טְשָׁעָכָאָסְלָאָזָקָי, זְצָט אַין דָעַר יְשִׁיבָה-בָּחוֹר פֿון
בְּלִזְבָּן אַין זַי פְּרִיעָר צִימָט, דָאָס הַיְּסָט, אַין דִּי
אַזְוּבָנָדָעָן, נָה דָעַר טְבָלְכָעָר בְּעַשְׁפְּטִיגָּוֹגָן, אַין גַּיְזָ

